

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :	ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :	УРЕДНИШТВО :
1. и 16. сваког месеца.	Милан Ст. Марковић ПРАВОЗАСТУПНИК	Дубровачка улица број 18.

МИХАИЛ

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ
СРБИЈЕ.

Најдостојнији последник на престолу Св. Саве, први Митрополит автокефалне цркве независне Србије, светило православља, узор родољубља и племенитости, — Митрополит српски Михаило, преселио се у вечност петог овог месеца у подне, после дводневног боловања, кога је допао у служби Богу за часном трпезом и на светом олтару, — у служби вери, отачбини и народу, за четрдесет и четири године свога архипастирства у српској цркви!

Као син скромних родитеља рођен је *Милоје Јовановић* 19. Августа 1826. у Соко-Бањи, где је учио основну школу, а за тим гимназију у Зајечару и Неготини. У Београду свршио је 1846. Богословију. Идуће године ступио је по одобрењу цара Николе I. у кијевску духовну академију, коју је абсољвирао 1853. са отличним успехом. У светој Печерској Лаври пострижен је 29. Марта 1853. за монаха под именом *Михаил*, 12. Априла рукоположен је за ђакона, а 17. истога месеца за јеромонаха. Ту у метрополи Православља он је се запојио вером и побожношћу, која га је уздизала целог његовог живота и којој је водио своју паству, и утврдио се у оданости

и љубави према великој, правоверној словенској држави, која је свагда високо ценила њега и његову реч.

Кад се 1854. вратио у Србију, постао је професором Београдске Богословије, и већ после неколико месеца, 11. Октобра, архимандритом манастира Студенице. Три дана за тим, на Св. Петку, а у својој 28. години, посвећен је за епископа шабачког, на којој је катедри провео нешто више од четири године. Промена на престолу српском 1858. донела је и отступање тадањег митрополита Петра. Администрација митрополије буде поверена епископу Михаилу, кога сабор 25. јула 1859. у Крагујевцу избере за Архиепископа београдског и Митрополита српског. И Књаз српски Милош Обреновић I. и патријарх цариградски Тирило потврдише овај једнодушни избор.

Све то време од избора и инсталације за врховног поглавара српске цркве па до суђеног часа, то време пуно и историјских догађаја и разних унутрашњих потреса, Митрополит је Михаил — изузимајући епоху од 1881—1889., у којој је услед несугласице изазване од световне власти отступио са управе српске митрополије, чекајући и дочекавши да се повређено правно стање исправи — управљао српском црквом, у славу Божију и срећу народа тако, да је стекао гласа и славе у целом Српству, у великом братском руском народу, у целом православљу. Чврт у вери и науци хришћанској, непоколебљив у своме уверењу, верно одан владајућем дому, прожет љубављу према своме народу, — он је стекао ауторитет, који је у тешким часовима за отачбину био од неоцењеног утицаја и успеха.

Ма са кога гледишта ценили живот и рад Митрополита Михаила, имамо за њега само признање безграничног поштовања и захвалности. Као поглавар Цркве и чувар Вере он је свакад, из начела и уверења, штитио право српске цркве и невређивост канонских правила; бранио је српску народну цркву и ван граница Краљевине Србије и заштићавао православље, где је год затражен његов ауторитет; настојавао је те су подигнути и пропевали у славу Божију многобројни храмови у нашој лепој отачбини. Као духовни беседник крепио је живом речју сваком приликом народ у вери и побожности, у љубави ближњем и отачбини, — а посвећен у црквеној књижевности и светим списима, он је био највреднији и најплоднији српски

црквени књижевник. Читав низ његових дела показују просвећеном и патриотском српском свештенству пут, којим треба радити за српску цркву и за српски народ. Поред његових великих послова око црквене управе и црквених установа, поред бриге за унапређење свештенства и теолошке наставе, поред радова на црквеној књизи, Митрополит Михаило није пропустио ни једну прилику, да стварно не осведочи своје племенито срце и своје добротинство на делу. У свима непогодама, које могу снаћи и које су сналазиле наш народ, поплаве, оскудне године, епидемије и ратови — свака организована помоћ, која је у таквим бедама олакшавала судбу нашег становништва, тесно је скопчана са успоменом на Митрополита Михаила, — али не само по имену, као што то бива код великаша у другоме свету, него са стварним радом његовим. Најсветлији нам је доказ о томе установа Црвенога Крста, установа за добровољну помоћ ратним рањеницима, организована на хришћанском милосрђу према рањеном, ма био и непријатељ, која је основана најпреданијом сурадњом Митрополита Михаила. Као први председник друштвени он је поглавито 1876. преко свештенства популарисао и пропагирао ову хришћанску установу, а својим именом и ауторитетом створио мост за општу потпору српским рањеницима од стране других народа, нарочито моћнога братскога народа руског. Указана помоћ нашим рањеницима у ратовима за ослобођење и независност 1876. до 1878. од стране свију образованих народа стварна је заслуга Митрополита Михаила, и донела му је признање врховног команданта српске војске. — Такав беше његов рад и у свима другим многобројним друштвима и одборима, којима већ сама појава Митрополита Михаила на челу, обезбеђиваше несумњиве успехе.

Као поглавар српске цркве Митрополит Михаило био је свагда светао пример родољубља и Србина. Све светле и велике дане, победе и неуспехе, срећу и непогоду, све догађаје за време свога архипастирства од 1858—1898. делио је он са искреним учешћем са целим народом. Непоколебљива вера његова у добар геније српскога народа, рад његов за српску цркву и српску државу, љубав његова према народу своје Словенству и народу руском, за који га је везивала нераздвојна оданост, сав неуморан труд његов на хуманитарном и културном пољу, — донео

му је признање и највиша одликовања од владалаца свих словенских држава, од Србије, Црне Горе, Русије и Бугарске.

Сваку напредну појаву у развићу нашега народа поздрављао је са искреним учешћем. Кад обновимо правозаступничко удружење и поново покренуемо наш правнички часопис, веома се радовао, препоручујући истрајност у раду, обраћајући нам пажњу и на обрађивање каноничког права и упућујући нас на подобне раденике на томе пољу правне књижевности.

Такав је био Митрополит Михаило у своме животу и раду. Његов дом био је свагда отворен свакоме, његово племенито срце осећало је свагда за свакога доброг човека и Србина, његова дарежљива рука даривала је свагда оскудне и потребите. И при свој скромној дотацији, коју је држава ерпска одредила ерпском првосвештенику, при свим добротворствима, која је он у толикој мери указивао за све време свога узоритог живота, он је ипак, штедећи колико је могао од скромних извора, оставио народу ерпском на добротворне и културне циљеве на 200.000 динара.

Смрт таквог архијереја заиста је тежак губитак за цео народ, за цркву и државу. У искреној тузи и жалости за њим учествује цело Српство, Словенство и Православље. При вечном растанку са њиме покреће нас све једна мисао, — мисао, којој је дао израза Митрополит Прозвеште и Црквених послова у својој опроштајној надгробној беседи; мисао, коју је изразио прокуратор светог Синода руског у својој изјави саучешћа; мисао, коју осећа сваки родољуб и цео народ: тужна и истинита мисао о ненакнадном губитку, који је претрпео народ ерпски смрћу свога доброг и племенитог Архиепископа и Митрополита Михаила!

Своме великоме и поштованоме покојнику указао је сав народ велике последње почести. Двор и црква, народ и војска, престоница и цела земља, Српство и Словенство, — све му је одало последњу пошту.

Над гробом његовим, ценећи благодарно његове неувеле заслуге, ми се придружимо општем гласу народном: Слава Митрополиту Михаилу! Вечна Слава!

М. С. М.

О СУДОВИМА И СУЂЕЊУ У СРБИЈИ ПРЕ ПИСАНИХ ЗАКОНА.*)

Нова Србија, која у међународном погледу рачуна свој постанак од Букурешког Уговора 1812. није имала до 25. марта 1844. систематски уређеног *Грађанског*, а до 29. марта 1860. *Кривичног* законика. Исто тако није имала до 21. октобра 1853. законика о поступку судском у *грађан кил* парницама, ни до 10. априла 1865. *кривичног* поступка.

Према овоме само се собом ставља питање: по којим се законима и уредбама до издања поменутих законика у Србији судило?

У одговору на ово питање ми се нећемо ограничити само на време закона и уредаба, штампаних у Зборнику, него ћемо се осврнути и на време суђења, у коме не беше никаква званична Зборника, у колико нам то извори, које имамо, доказују.

Да почнемо најпре са уредбама и суђењима од првог устанка.

Колико је народ српски трпео од неправде турских судова, најбоље се види отуда, што је он одмах у зачетку устанка тражио законе и уредбе по којима ће се судити. Већ 5. маја 1804. *Скупштина* је одобрила закон за кривична дела, који је по *Кормичији* саставио *ирота Матија Ненадовић*, а исто тако и *састав суда* услед тога законика.

О постанку и садржају тога законика, наводи г. Максимовић текст из протиних *Мемоара*,***) те наставља:

И тако у зачетку самог устанка *Нова Србија*, добила је кривични законик, чија је журност била оправдана, и за то што у доба револуције, као и свагда, кад

*) По предговору г. Стеве Максимовића у његовом најновијем делу: „Суђења у Кнежевини Србији пре писаних законика. Из архиве пожаревачког магистрата“. — Кратку оцену овога отличног дела за изучавање српског обичајног права донели смо, из цењеног пера, у 2. броју овогодишњег *Вранича*. Док не добијемо опширнији критички приказ, сматрали смо за корисно, да саопштина нашим читаоцима насловну тему, коју је систематски и не-црно обрадио г. Максимовић у своме предговору, желећи тиме, да нашим правницима још више обратимо пажњу на ову важну књигу и да јој прокр-чимо још већу проходњу у српском читалачком свету. *Уреди.*

**) Издање Књижевне Задруге књ. 9. стр 106—108.

у земљи није сређено стање, згода је за убиства, насиља, отмице, крађе, те је одмах законом требало обезбедити личну и имовну сигурност.

Исто тако и прво устројство за суђење постало је горњег дана, којег су судије заседавале у *Клишевицу*, ма да се не види, да је ово устројство важило за целу земљу као оно од 1807. што ће се ниже видети, а то је доказ, да је оно било *пределно*, док на против има се узети, да је законик важио за целу земљу с разлога: што је он прогласио за кажњива она дела, која су по самом *разуму људском*, (по општем чуству), без обзира на време и територију, свагда кажњива.

У циљу *јединства власти*, која ће земљом и народом управљати, образован је 1805. *Совјет*, који је поред управних послова вршио и судску власт: *да суди све веће расире земаљске*. Он је био састављен „из по једног човека сваке нахије“, и заседавао је најпре у *Вољавчи*, затим у Манастиру *Боговођи*, *Смедереву* и *Београду*. Но, пошто није могао све расире судити, то је још из *Смедерева* разаслао по нахијама кратке уредбе како ваља судити, а у Београду на свршетку 1807. расписао је по нахијама: „да се у свакој нахији постави прави суд од три судије (председника и два члана). Овоме суду — *магистрату* — могао је сваки и војводу тужити, и он је морао доћи на суд, да се одговара.¹⁾

Ко нахијским судом није био задовољан могао се тужити *Совјету*.²⁾

По овој наредби *Совјета* магистрати су основани у свим нахијама у границама земљишта, које су Срби под *Кара-Ђорђе* завојевали,³⁾ и, протаву њихових пресуда изјављивала се жалба *Совјету* до 11. јануара 1811., а уредбом од тога дана од оставших *совјетника* састављен је *Народни* или *Велики Суд* са седиштем у Београду, коме је председавао попечитељ правосуђа или *Велики Судија Вилајетски* (народни) и жалба се противу пресуда магистратских изјављива *Великом Суду*.⁴⁾

1) У колико се полагало на ову одредбу доказ је та, што је *Кара-Ђорђе* писао војводи Вељку, поводом његовог противљења, да се покорава својему магистрату. Бр. 724. делов. прот. Карађорђевог.

2) *Правил. совјет српски од Вука*. Стр. 2 и 10.

3) *Гласник* IV. Стр. 180.

4) *Совјет*. Стр. 58.

Како нахијски судови (магистрати), тако и Совјет, доцније Велики Суд, судио је кривичне, грађанске и брачне парнице.

За грађанске парнице није било никаква закона. Нихово суђење, како у погледу формалном тако и у материјалном, остављено је сасвим разуму судија, што се тврди протоколом *шабачког магистрата* и деловодним протоколом *Карађорђевић*, као што су се по разуму извиђале и судиле и кривичне парнице у погледу формалном, с обзиром на казну по горњем кривичном законуку.

Из овога времена значајна је једна наредба *Карађорђева* којом забрањује суђење и наплату пре његове Краине. Она гласи: „Писати војводи *Милошу Обреновићу*, да се ни о чему судити не може, нити се наплатити може, што је било прије наше *Краине*, будући је један пут речено, да се ни о чему не *суди* што је било за Турака; за то се и његовome кнезу не може судити, што му се пређе наше Краине догодило“.⁵⁾

Питање је, које је значење ове наредбе? По речима ове наредбе: „ни о чему судити не може нити се наплатити може“ као и по речима, „будући је једанпут речено“ види се, да је она обухватила ранија кривична дела у виду амнестије, и грађанска потраживања по пресудама турских судова, које још нису извршене, јер друкче се та наредба не може протумачити. По томе пресуде турских судова имале су доћи пред српске судове, за доказ чега нам служи једна пресуда шабачког магистрата од 18. марта Бр. 645. која гласи: „но ми како је и турски суд судио, пресудисмо, да овај казан по пола држе“. Дакле, да се доба револуције није освртало на правне норме, које су засноване старим поретком, који је међу тим и био повод нашој револуцији, а већ сређена Србија друкчије је (противно овоме) решила то питање, она је призвала важност турским пресудама, за доказ чега нам служи 4. тачка закона на повраћај земаља од 28. јула 1839., која гласи: „што је год до почетка године 1816., кад је друга у Србији судија била, учињено или пресуђено, оно се сад судити не може и сматрати се мора као застарело; нити се тужба таква уважити, нити ту-

⁵⁾ Деловодни протокол Бр. 1139.

житељ у прво стање поставити може“⁶⁾ — што је, разуме се, с гледишта правног, правилно.

Друго питање, које се јавља у томе је: да ли је *Караборђе* и у којој форми упражњавао судску власт с погледом на установљене судове?

Несумњиво је, да се установом Савета ишло на ограничење власти његове, судећи то по побудама и узроцима, који су претходили постанку Савета, но опет је *Караборђе* и код установе судова упражњавао судску власт. Тако по гласу наредаба његових у поменутом протоколу он је апсио и пуштао из апса; наређивао, докле ће ко остати у апсу; слао судовима тужбе с упутством како ће судити; проглашавао парнична имања за општенародна; наређивао, да се неко ухвати жив или мртав; да се они, који шпионишу Турцима обесе или сажежу пред народом за пример другима; од једних одузимао а другима давао земље; ударао лопове на муке (одају) да искажу сва зла и учаснике; осуђивао на батине и смрт; на накнаду штете; на исплату дугова; на протеривање из земље; наређивао мртву шибу; потврђивао смртне пресуде; праштао казне и амнестирао кривце. Дакле, *Караборђе* је као вожд упражњавао судску власт у свим правцима.

Казне до 1813. по гласу протокола шабачког магистрата биле су ове:

1. *смрт* вешањем (Бр. 221).
2. *батине* до 100 удараца (Бр. 163, 708, 741) а било је случаја и до 200 (Бр. 295), но у размаку извесног времена.
3. *шиба* мртва кроз 500 момака 24 пута, и 12 пута кроз 300 момака.
4. *аис*.
5. *протеривање* у друго село, нахију и из земље (Бр. 124, 136).
6. *глоба* коју је плаћало село општећеноме у име штете причићене ајдуковањем или похаром (Бр. 109). Глоба се свагда плаћала у новцу.

Докази су били ови:

⁶⁾ *Збор*. I. Стр. 103.

а., У кривичним парницама

1. *Заклетва* коју је окривљени полагао у цркви или у суду, да он ни укућани му нису учинили крађу (Бр. 238, 369, 749 и 875) и за тим одмах пуштан. Овај доказ узет је из поступка, који је постојао у варварско време⁷⁾ кога је начело било, да оптужени треба да докаже своју невиност, док је начело цивилизованог поступка, да је оптужени невин, док се противно не докаже. Но, овај доказ допуштен је у случају, ако кривац није ухваћен на делу, ако нема његовог признања или других доказа за кривицу.

Расписом „попечитељства правосудија“ од 11. фебруара 1842., заклетва је ова као доказ о невиности оптуженога прећутно, а наредбом од 16. септембра 1844. Бр. 1278. изреком укинута.⁸⁾

2. *Сведоци.*

3. *Заклетва кметова* да окривљени није учинио крађу (Бр. 622 и 806).

4. *Признање* слободно или на мукама (одаји) добијено.

Окривљени су пуштани на јемство (Бр. 234 и 711), па и сами ајдуци, пошто се закуну, да ће у будуће мирно живети (Бр. 161, 214 и 303).

б., У грађанским парницама

1. *Заклетва* по судском нахођњу (Бр. 742 и 743)

2. *Заклетва* путем коцке (Бр. 277, 278) у случају, кад ни једна парнична странка није могла показати ни вероватност свога навода, већ обе изјављују, да се могу заклетати.

3. *Коцка* о својини по сагласију парничних странака (Бр. 193).

4. *Сведоци* (Бр. 510, 743).

5. *Признање*

6. *Исираве* магистрата о продаји непокретности, јер без оваког писмена продаја није вредила (Бр. 194).

7. *Прорачун трговаца* (за трговачке ствари) који је био меродаван за одлуку магистрата (Бр. 829). За ду-

⁷⁾ Ортолан §. 47. Време варварско рачуна се од 4. до 15. века. (Средњи век). *Историјски развитак начела права, морала и државе. Гласник III. Стр 84.*

⁸⁾ *Речник Петровића. Стр. 210 и 419.*

гове допуштан је затвор, од кога се дужник ослобођавао, чим дуг исплати. (Бр. 107, 180, 181 итд.).

И тако за време првог устанка до одласка *Карађорђевог* из земље — 21. септембра 1813. — судило се по горњем устројству, законнику и доказима; а после одласка његовог из земље, Турци су наново овладали свом земљом и у њој завели своја уређења и своје власти. Они су судили и пресуде извршавали, што је трајало до другог устанка под Кнезом *Милошем* 1815. године. Те године по уговору закљученом између *Мирашчи* Али паше с *Милошем* утврђено је:

1. да се Турци не мешају у кулшење данка, него да га купе сами кнезови;
2. да при суђењу Србима присуствује и нахијски кнез, и да без овога кнеза *муселим* не суди Србима ништа;
3. у Београду да седе 12 кнезова (од сваке нахије по један) у канцеларији — *народна канцеларија* — да суде Србима за веће кривице, па кога нађу за смрт, да га предаду везиру београдском да се погуби, који је имао право помиловања.⁹⁾

Тада је Србија у погледу административном била подељена на 12 *нахија* (округа). У свакој нахији био је један главни кнез (нахијски кнез), а свака нахија опет била је подељена у неколико кнежина (слично данашњим срезовима¹⁰⁾ и имала је за старешину кнеза који се звао кнез кнежине. И једне и друге постављао је кнез *Милош*. Они су у својим нахијама и кнежинама упражњавали и судску власт, на име судили су грађанске и кривичне парнице, а нахијски кнезови и брачне парнице. Што нису могли они да пресуде, слали су или кнезу Милошу у Крагујевац или Народној канцеларији у Београд.¹¹⁾

Међу тим уговорени двојни систем суђења, да кадија и муселим суди Турцима, а кнезови уз муселима Србима, није могао дуго остати. Што је српска важност (вели г. *Миликовић*) бивала већа, а Милошева власт чвршћа, то је и утицај турски бивао све мањи. Радило се, да Срби добију судску власт у своје руке, што је и постиг-

⁹⁾ *Кнежевина Србија* од *Миликовића* стр. 18 и *Грађа* од Браће *Петровића* књ. I стр. 41.

¹⁰⁾ *Вуков речник* (1852) стр. 278. — *Грађа* књ. I стр. 5.

¹¹⁾ *Грађа* књ. I стр. 168, 169, 171—183.

нуто. Већ 1820. установљен је суд у *Крагујевцу*, а 1821. у *Пожареvcу* као *народни* с правом суђења људима из округа у коме су. Исте године установљена је још једна народна канцеларија у *Крагујевцу* с правом суђења људима из вароши.

И тако већ те године (1821.) судеки послови били су у рукама Срба, јер Врховни Кнез, нахијски и кнежински кнезови изрицали су правду судећи и саме Турке без муселима и кадије

За тим су постепено завођени судови и по другим местима (нахијама). Године 1823. установљени су народни судови још у *Шапцу*, *Ваљеву* и *Јагодини*, а доцније по свима нахијама с правом суђења грађанских, кривичних и брачних парница, но ове су последње судили до маја месеца 1836., а те године изашао је закон „начертаније кон историје“ по коме су брачне парнице предате кон историји на суђење.¹²⁾

Исте 1823. године суд крагујевачки уздигнут је на степен Апелационог Суда са називом *оштенародни*, и био је над свим судовима до установљења Великог Суда (1825. године).

За кривичне и грађанске спорове није било поступка. У оба правца судило се по памети. Кнез *Милош* био је Касациона власт у свим споровима, а кашто и сам је судио.¹³⁾

(Наставиће се)

ОСНИВАЧКИ УДЕЛИ КОД АКЦИОН. ДРУШТАВА

Врло добро уређен правнички лист, („*Journal des Sociétés civiles et commerciales*“) који излази у месечним свескама у Паризу већ осамнајест година и на коме раде одличне снаге, донео је у 4., 5. и 6. броју пр. год ваљану расправу: „*Les parts de fondateur par M. Albert Wahl professeur à la Faculté de droit de Lille*“, која је и посебно отштампана.

12) Види расправу о том од епископа *Никанора* у *Вестику српске цркве* 1891. стр. 161 и 162.

13) *Грађа* књ. II. стр. 366—370.

Није нам потребно ни напомињати важност и значај ове материје, која се расправља у овој расправи. У пракси удели оснивачки постигли су велики успех. Нема ни једног од већих друштава на акције, која се данас оснивају, а да нема њих извештај број, мањи или већи.

Има четрдесет година, од када су уведени ови удели оснивача, а има нешто више од петнајест година, од када је правознанство принуђено, да се њима занима.

Удели оснивачки не коштају друштво ни паре, а у најкритичнијим тренутцима при самом постанку друштва, они олакшавају, да друштво лакше до капитала дође, који му је потребан. Чак се удели оснивачки дају и радницима при првом постанку друштва, да би их што више заинтересовали за успехе друштвене. Тако се они дају и њима се плаћају разне услуге, које се не исплаћују у новцу и њима се не опредељује вредност у новцу као код акција. Дају се сопственицима концесија, или онима, који по своме гласу и положају могу да прибаве већи или мањи број уписника акција, као награда за труд око тога посла. Тако исто дају се уписницима, који извесан број акција упишу према проспекту и т. д. Најпосле издају се у плаћању епољњег дуга.

И ако је практика многостручна о уделитема оснивачким, правознанство остало је неодлучно, а наука је подељена при сваком питању које се појави. Овоме се не треба чудити, јер одредба о оснивачком уделу није тачна ни опредељена. Ако се узму они онако, какви су по своме постанку, онда они само дају право на добит, а не и право на деобу друштвеног капитала, кад друштво престане; но друштвеним правилима може се и друкчије наредити, и онда излази, да у томе нема никакве извесности; извесно је само то, да удели оснивачки никад се не размењују за неку опредељену новчану суму и не улазе у друштвени капитал, који сачињава само скуп акција. Ово је стална практика; ако би пак ималац ових удела продао своје папире, тиме се у основи не мења ништа. Они остају и даље као удели оснивачки. Овај се папир даје бесплатно или у размену на услуге и само стиче право на извештај део у добитку друштвеном, а никако не сачињава друштвени капитал.

Најважније је овде питање о одредби оснивачких удела. Многостручна су мишљења изношена о уделу оснивачком, но главно је питање, јесу ли они удели друштвени или су нека поверилачка обвеза? И писац опредељује их као обвезу поверилачку, пошто и судство признаје, да имаоци ових удела немају права да на главним скуповима друштвеним решавају, а онај који нема права да решава на главном скупу и није прави акционар. Скупштина је главни орган друштвени, њој припадају све радње као власнику, а она и поверава руковођење свима друштвеним пословима извесним лицима. Но и ова поверилачка обвеза није оне природе, које је облигација, пошто облигација означава увек суму и даје право имаоцу према друштву, које је и мора исплатити, али ова обвеза нема право на то, но само на добит, која је променљива према успеху друштвеном, и са овог гледишта није права облигација.

Писац даље говори о правној ваљаности удела оснивачких и погодбама под којима се издају. У основи се не може посумњати у законитост издавања удела оснивачких, ако се они сматрају као поверилачке обвезе. Но не постоји никакво ни ограничење односно њиховог издавања.

Што се тиче пак односа, који стоје између ових удела према друштву и акционарима речено је, да ови немају права учешћа на главним скуповима, а ово мишљење признато је и од писаца, који ове удэле сматрају као *suī generis*, а који их изједначају са поверилачком обвезом, који у њима налазе неки удео друштвени различан од акција, и најпосле и оних, који их изједначају са акцијом. Но саветован глас овима могао би се дати по мишљењу овог писца.

Сама добит дели се према статутима друштвеним и ови имају права како је то предвиђено самим правилима; ако није ништа предвиђено, онда се чиста добит дели подједнако на ове и акционаре.

Ако би друштво капитал умножило, онда добит остаје иста, јер у томе случају акционари имају да деле исту количину добити као и пре.

Ако би се капитал редуковао, онда имаоци удела могу тражити, ако би им добит мања била, сразмерну накнаду од друштва.

Ако би друштво престало, онда по исплати дугова и акција имаоци удела имају право подједнако са акционарима, дакле имаоци ових удела имају право на деобу добити и чисте активе.

Имаоци ових удела имају право на тужбу против друштва и његових органа, по ове су тужбе разнородне.

Против оснивача и управљача имацац удела може тражити накнаду штете, кад би њиховом кривицом проузрокована и доказана била штета.

Могу тражити поништај друштва, кад би оно било основано противно закону. —

Ми смо са интересом прочитали ову расправу, која је колико теорична толико и практична, а ова је рас права и најпотпунија и најмеродавнија, која се до сада појавила о овом предмету, а од таког је великог значаја и важности.

Па и код нас су нека акциска друштва при своме оснивању издавала ове уделе оснивачке, с тога смо и донели мало опширнију ову оцену, бар да у основи обележимо значај и правну природу ових удела о којима наш закон о акционарским друштвима не говори, па их и не помиње.

Обавештеност је овде преко потребна, како се публика не би излагала осетној штети, купујући ове папире у место правих акција, што је код нас било случајева

М. С. Полићевић.

Један поглед на примену и извршење појединих прописа закона о шумама код судова и иследних власти.

Свима је познато, да су шуме врло важна чињеница по једну државу, како за стварање повољних климатских, хигијенских и финансијских прилика, тако исто да буду бранич од суше, поплаве и осталих рупећих елемената и незгода појединим пределима, који су овима изложени.

По овоме само види се, да су шуме једно огромно благо од непроцењене вредности. Да би се то благо одр-

жало у садашњости а сачувало и за будућност, сви га законодавци заштићавају особеним законима.

Свима тим законима циљ је, да у духу савремене науке и потребе очувају шуме од лакомишеног сатирања, као и да са друге стране иете што рационалније обрађују и гаје.

Па и наш законодавац увиђајући и ценећи ову вредност шума, заштићавао је и данас их заштићава законом. Та заштита види се у нашем садањем закону о шумама.

Да би пак сваки, па и наш закон о шумама био права заштита оваквог блага, нужно је да се он примењује и извршује у духу законодавног наређења. Међутим изгледа, да се код нас и дан данашњи то није могло постићи.

А зашто?

Изнећемо овде по могућности, како се поједини прописи садашњег нашег закона о шумама примењује код судова и последних власти, а за осталу примену и извршење целог закона у опште, нека се старају стручни и позвани.

Међу првим одредбама овог закона, законодавац је ставио наредбу, и у њој оставио изванредан рок, да се државне, општинске, сеоске, манастирске и црквене шуме оделе од приватних имовина, да се ограниче, границе да се мере, опишу и обележе. Ту нам наредбу износи чл. 3. овог закона.

Та је наредба врло важна, управо кључ за даље примењивање и извршење целог закона у опште, но она са многих и многих разлога није извршена. Неизвршење те наредбе зауставља, а по некад преиначује вољу законодавцу у целом закону код свију земаљских власти.

Узмите само наше судове. При решавању н. пр. какве кривице по овом закону, на првом месту морају судови да утврде, да ли је учињено казниво дело. Да би се то утврдило, нужно је да се претходно утврди, да је неко на самовласан и недозвољен начин извршио какву кривицу у туђем имању, односно шуми.

Од куда је могуће ово утврдити, кад наведени чл. 3. овога закона није извршен?

Са тога неизвршења пружа се баш прилика кривцима, да увек изазову питање о својини оног земљишта, на коме је дело учињено. Сад ако се деси, као што то

и обично бива, да сопственик тога земљишта нема доказа о својини, — шта бива? Закон о шумама са свима својим одредбама одступа, а наилази парница скопчана са временом и великим трошковима и дангубама. Само са тога неизвршења дакле, нестају шуме, а настају и нагомилавају се спорови.

Чл. 25. закона о шумама. — Овај члан у вези са чл. 75. и 81. истог закона наређује, да чувари државних, сеоских, општинских, манастирских и црквених шума, при ступању у службу полажу заклетву и онда њихови искази за шумске кривице потпуни су доказ, ако се по нахођењу судском, са осталим околностима слагали буду.

Кад овакви чувари ухвате кривца на делу, онда су по чл. 142. овога закона дужни, да саставе протокол, у коме ће констатовати природу, околности, време и место, где је кривица учињена, величину штете по овом закону и доказе ако их имају. Тај протокол дужни су даље да потпишу, уведу у своје књиге и предаду истражној власти, и тек на тај начин њихов исказ важи као потпун доказ о постојању дела и кривице извеснога лица.

Такав протокол, у коме су дакле испуњени сви услови из оба ова члана, задобија вид и важност јавне исправе. Његова садржина не може да се мења, нити може да се ништи исказима сведока, већ једино њему равном исправом.

Но има примера да се и преко овога, код неких судова, позивају ови чувари на претрес — на дан суђења оваквим кривцима, тада понова питају о њиховим протоколима и према тим њиховим изјавама, оснивају они своје одлуке. Неки судови ово позивање чине по званичној дужности, а неки опет по захтеву самих криваца, а у оба случаја ослањајући се на опште начело кривичног судског поступка, да се увек потпуно ислеђење учини, како у погледу доказа, тако и одбране криваца.

Ово позивање чувара, који је саставио и дао протокол и његово саслушање на претресу о том протоколу нема места, јер кад је и сам законодавац дао томе протоколу као јавној исправи толику силу доказног средства, онда се претпоставља, да је његова садржина истинита, а важност му је настала онога тренутка, када је исти састављен онако и од онога, како је овај закон о

шумама прописао и када је надлежној власти предат на даљи поступак.

Према овоме исказ тога чувара на претресу код суда излишан је, ако тај чувар при свом протоколу остане, а не сме се примити, ако он тим својим исказом ма у чему мења ранији исказ, изложен у протоколу.

У овом последњем случају, ако се доцнији исказ не слаже са изнетим околностима у протоколу, и тај доцнији исказ суд прими, онда протокол губи своју важност, а тим самим и ону силу доказног средства, која му је дата чл. 25. овога закона. На основу оваквога разумевања и рада кривац се ослобођава и казне и плаћања накнаде штете.

Раније смо навели како се може садржина и важност јавне исправе да уништи, а други начини нису дозвољени. Па како би се онда могао узети овај и овакав доцнији исказ од истог лица, који је у овој ствари а у погледу свог званичног рада издао какву исправу? Ево како. Такав исказ у смислу §. 235. крив. суд. пост. уподобљава се испиту сведока, а како оваквим доказним средствима није дозвољена употреба противу важности и садржине јавне исправе, онда се такав исказ има одбацити, а одржати у важности та исправа, односно у овом питању чуварев протокол.

Савесни и поштени чувари неће никад ма шта да измене у протоколу, јер оно што су навели оснива се на истини. Међутим несавесни и осветљиви чувари на разне начине гледају, да праве кривце сачувају, а невине да пребаце на казну, плаћање накнаде штете и осталих трошкова. Ови разни начини састоје се у томе, што овакви чувари за поједине кривце на претресу изјављују, да то није оно лице, које је он у шуми на делу ухватио, а само је случај, да и ово лице, које одговара, и оно именовано у протоколу, имају једно исто име и презиме и место становања. Даље, да баш није на делу ухватио то лице, већ је протокол саставио по казивању других, или да незнају посигурно, да ли то земљиште улази у састав шума, коју они чувају, итд.

А има и таквих шумара, да људе невино оптуже, што се тек пронађе судским увиђајем на лицу места, јер не могу да покажу пањеве од исечених дрвета, озна-

цених у протоколу. У по неким канцеларијама наћићете толико протокола једног и истог чувара о извршеним горосечама од истих лица, често у једном истом месту и времену, да се морате зачудити, да ли је на том месту толике шуме било, да ли су оптужена лица могла за означено време то све посећи, и да ли је тај чувар могао сва та лица на означеним местима, у означено време, баш на делу да ухвати.

Преко свега овога чуварев протокол мора се одржати у важности из целисходности и са законског гледишта, јер би наступила опасност за све јавне исправе, -- а са оваквим чуварима треба поступити по закону.

Чл. 96. — Овај члан наређује, да се новчане казне по овом закону досуђују шумском фонду, ако је кривица учињена у државној, манастирској, црквеној и приватној шуми.

Има судова и иследних власти, да ову казну досуђују државној каси, што је противно горњем наређењу.

Законодавац је и ове казне поред других прихода одредио шумском фонду, коме је опет по чл. 28. овога закона одређено, да подмирују издатке на државне шумске установе, шуме и плате чиновника и званичника шумарских. Према томе ако се томе фонду не даје оно, што му је законом одређено, онда и он не може своје задатке да извршава.

Чл. 142. — Овај члан, као што смо раније напоменули, наређује, какав протокол треба чувар шума да састави.

Овде имамо да додамо још то, да те протоколе по једном истом пропису наши чувари састављају, и често су им изрази тако нејасни и незгодни, да судови нису у стању, под који пропис законски треба подвести таква дела.

Протоколи ти морају бити тако састављени, да нам преставе јасну слику онога тренутка, када је кривац ухваћен, јер од тога протокола зависи и природа дела, величина казне и количина плаћања учињене штете, и тек тада се може правилно и праведно примењивати закон.

Да наведемо примера ради неколико прописа законских.

У чл. 107. наређено је, да ко украде оборено дрво, или ма какав шумски производ, плаћа његову вредност

како накнаду штете, и још два пута толико на име казне, а само за повреду тога дрвета или производа плаћа поред горње вредности још једанпут на име казне.

Чл. 118. прописао је, да ако ко осече или украде из шуме дрва необорена, саднице и грађу, осудиће се да плати вредност дрвета по чл. 108. и 109. овога закона на име накнаде, а осим тога и затвором. Ко пак украде оборена дрва, али горње врсте, казниће се покрај накнаде штете и затвором.

Чл. 121. прописао је, да ако ко поломи или осече гране са необореног дрвета осудиће се, да накнади оштећеноме вредност по чл. 112. а платиће и двоструку вредност на име казне.

У чл. 108. и 109. одређена је вредност дрвећу према врсти и дебљини, а у чл. 112. одређена је накнада према товару и запрези.

У овим члановима закона види се дакле та разлика и у величини казне и у количини и каквоћи накнаде и онда је јасно, какву услугу чини судовима и власти тачан и јасан протокол чувара шума.

Чл. 143. — Међу важније одредбе зак. о шумама, бар што се тиче правих криваца, правилног и праведног ислеђења и суђења њихових кривица, спада и овај члан.

Њиме је наређено чувару шума, да кривцу, кад га ухвати на делу, одузме сечива, оруђа, кола, саоне и стоку, која се са кривцем у шуми затекне, да то све стави у протокол, а те ствари преда надлежном општинском суду на даљи поступак.

Извршење овога члана дало би још јачу важност чуваревом протоколу, прави би се кривац увек пронашао, невини би били заштићени, а шумски фонд био би ојачан новим приходом, као што је за ове ствари прописано у чл. 101. овога закона.

На жалост, већина протокола тврди, да се кривцу ове ствари нису могле одузети, што је овај противстао силом и оружјем. Секира кривчева уништава шуму, а њеном чувару прети смрћу.

Заиста један чувар са онаквим оружјем, којим он данас располаже и са датим му правима, није у стању ове ствари да одузме ни од једнога, а камо ли од више криваца.

Да ли није наш законодавац мислио на овај члан, кад је у чл 25 овога закона, између осталог наведено: „..... ако се по нахођењу судеком са осталим околностима слагали буду?“

Чл. 106. — У овом члану прописано је наређење, да су за штету, коју учине по овом закону малолетници, лица под старатељством, слуге, шегрти, калфе и радници, одговорни: родитељи, стараоци, газде и мајстори, и то само онда, ако нису над својим потчињеним вршили довољан надзор. У том случају они ће се дакле заједнички осуђивати са кривцима на плаћање накнаде штете и осталих трошкова.

Овај се члан код неких судова или врло ретко, или готово никако и не примењује. Међутим свима је нама познато, да се кривице ових лица по најчешће дешавају са знањем или по наговору својих старијих. Непримењивањем овога члана, ови се старији извуку од казне, а често и користе предметима, на којима је учињена кривица, њихови млађи само издрже казну затвора, а шумски фонд лишен је својих прихода.

Познавање наших закона у том погледу, у колико се на име тиче разлике казне и наплате накнаде и трошкова између малолетних и сиромашних, одраслих и имућних, продрло је и у најмању и у најудаљенију колебу нашега народа. Људи склони на чинеће кривичних дела често се оваквим лицима служе.

Код наших судова није ово ретка ствар.

Примена овога члана стала би на пут ширењу тога зла, а и послужила би циљу и задатку закона о шумама у опште.

Чл. 147. — Овај члан показује нам отежице, под којима ће се учињена кривица свагда строжије казнити.

По неки судови и иследне власти приликом суђења и решавања какве шумске кривице не обзиру се на овај члан. Наше је пак мишљење да га треба увек примењивати са тога, да би се правила разлика бар у казни између криваца, који учине кривицу под наведеним отежицама, од оних, који тих отежица немају, кад овим законом нису признате кривцима никакве олакшавне нити умањујуће околности.

Чл. 16., 28., 148., 154., овога закона. — Прва два члана казују нам, да је Министар Народне Привреде

највиша управна власт у пословима, који се тичу шума, као и да се он стара о прикупљању прихода за шумски фонд, дакле он је главни преставник власти у погледу управљања и надзора над шумама. Он треба да буде познат са свима тим пословима, па на сваки начин и са шумским кривицама код судова и иследних власти.

Свака она власт, која по оваквим кривицама буде донела пресуду или решење, дужна је у смислу чл. 148 овога закона, да закључак те пресуде у овереном препису преда оштећеноме. Оштећену страну, ако је кривица учињена у државним шумама, представља по већ наведеноме Министар Народне Привреде и њему треба те пресуде достављати.

Осим овога њему треба као надзорнику свију шума доставити закључак и оних пресуда, по којима је ко осуђен на новчану казну, које смо напоменули код чл. 96. овог закона.

Све је ово нужно за то, да би Министар Народне Привреде знао поред осталог и то, колика је сума шумском фонду досуђена, код које се полицијске власти и колико осуда налазе на извршењу, а по најглавније да се стара, да се те осуде у одређеном законском року изврше.

Има судова, који овако и раде, а има их који своје пресуде достављају државном правобраниоцу као управнику државних добара, а неки пак судови задовољавају се само тим, што своје извршне пресуде шаљу полицијској власти на извршење.

Оба ова последња случаја нису правилна, јер управнику државних добара није овим законом дата никаква власт ни дужност, а у другом случају чиновници полицијске власти оптерећени су и казнама, ако у одређеном року те осуде не изврше, а ваљда треба да има некога, који ће да води надзор о том извршењу.

Најзад ако се овако не ради, ни Министар Народне Привреде није у стању никоме дати опширан и тачан извештај о стању шума у земљи, а по наређењу чл. 154. овога закона.

Љубомир Д. Јовановић
судија.

ИЗ СУДНИЦЕ

V.

Ортаци посебице не могу заједничку фирму задужити без овлашћења или објаве.

(Одлука опште седнице Касационог Суда)

У вароши А. постојала је фирма под именом Браћа П. и Л., која је под тим именом и протоколисана. Трговац М. из истог места давао је горњој фирми услужне потписе на разним меницама у вредности 18.500 динара. У току рада фирма падне под стечај и све менице са услужним потписима затекле су се неисплаћене у том времену, због чега их М. морадне исплатити.

Исплативши их он се пријави у њихову стец. масу; чланови презадужене фирме признаду ове тражбине, по поверилачки одбор буде томе противан, што се из поднетих меница види, да на истима није свугде потписивала као акцентант фирма Браће П. и Л., него на неким поједини чланови фирме, а на неким цела фирма, па како у огласу о објави фирме није нарочито означено, да поједини чланови фирме могу ову пуноважно задуживати, то суд упути М. на парницу против стец. масе фирме П. и Л., због чега М. поведе редован спор.

Бранилац тужене стец. масе остане при наводима повер. одбора с тим, да признање презадужених нема правне вредности, јер су они под стечајем. Презадужени П. и Л. поднели су биланс своје имовине, који су под заклетвом утврдили.

Првостепени суд узме, да је билансом утврђено, да су задужења по спорним меницама учињена за време трајања и за рачун презадужене фирме, јер су дужници ово у биланс унели као дуг фирме; да је даље поднетим огласом утврђено постојање заједничке фирме Браће П. и Л., — постојао је дакле јавни ортаклук и по §. 24. трг. зак. чланови фирме одговарају солидарно и целокупним својим имањем. И кад је задужење учињено за време трајања фирме, то и првостепени суд пресуди, да тужилац има права, да се за своје потраживање из стец. масе наплати.

Апелациони Суд пресудом својом од 9. Октобра 1897. год. Бр. 3095. одобри горњу пресуду првостепеног суда.

По жалби браниоца тужене масе Касациони Суд примедбама свога III. одељења од 23. Јануара 1898. Бр. 556. поништио је горњу пресуду Апелационог Суда из разлога: кад се види из поднетих меница, по којима тужилац тражи дуг од тужене фирме,

да су на истима потписани као примаоци негде сам П., негде сам Л. а негде и фирма Браће П. и Л. и кад бранилац тужене стец. масе не признаје дуг као фирмин, а тужилац не подноси никакве доказе, да су поједини ортаци тужене фирме били овлашћени, да посебице могу фирму задуживати, те да би по §. 24. трг. зак. наступила солидарна одговорност ортака, па и одговорност тужене фирме, онда Апелациони Суд није имао законских разлога, да без таквих доказа узима поједине менице са посебним потписима чланова тужене фирме, као фирмине обвезе и да осуђује тужену фирму на плаћање дуга по свима меницама, изгубив из вида наређење §. 91. трг. зак. по коме законском пропису онај, који меницу прима, узима на себе и обвезу, да ће и суму у њој означену платити, док се противно не утврди.

Но Апелациони Суд не усвоји предње примедбе оделења Касационог Суда, но даде ове противразлоге: поднетим билансом презадужене фирме, на који су чланови фирме и одкривајућу заклетву положили, види се, да су задужења по спорним меницама учињена за време трајања и за рачун презадужене фирме, јер су презадужени П. и Л. у своме билансу ову тражбину унели као дуг њихове заједничке фирме.

Из поднетог огласа види се такође, да су презадужени под заједничком фирмом Браће П. и Л. трговали, која је фирма била састављена из имена свију ортака, дакле међу њима — члановима фирме — постојао је јавни ортаклук — §. 23. трг. зак., а као чланови таквог ортаклука, по пропису §. 24. трг. зак. они имају одговарати један за све и сви за једнога целим својим имањем, за све обвезе ортаклука учињене заједничком фирмом. Па како је задужење у 18.500 дин. по спорним меницама учињено за рачун фирме Браће П. и Л. то се оно има по поменутих прописима из опште масе фирмине и наплатити, а не само из имовине појединих чланова фирминих.

Осим тога и Касациони Суд је ранијом својом одлуком, у сличном спору, поништио пресуду Апелационог Суда од 15. Фебруара 1897. Бр. 177. из разлога, да, кад се из објаве какве трговачке фирме не види, који ће од ортака моћи фирму пуноважно потписивати, онда се има узети, да сваки од чланова фирме има то право.

И према датим противразлозима Апелационог Суда, Касациони Суд у својој општој седници од 16. Фебруара 1898. Бр. 1165. одржао је у сили и важности примедбе свога оделења.

Саопштио

Драгић Павловић.

Разумевање петог одељка допуне §-а 471. грађ. судског поступка.*)

На питање г. Министра Народне Привреде: „да ли пропис петог одељка допуне §. 471. грађ. суд. пост. од 24. Децембра 1873. има примене и онда, кад је у питању извршење какве тражбине земљоделчевих хипотекарних поверитеља, или се он по смислу закона ваља да примени само онда, кад је у питању извршење за рачун његових хирографних поверитеља“ — Касациони је Суд под Бр. 7624. од 4. Новембра 1897. дао следеће објашњење.

„Право избора имања за јавну продају, остављено је дужнику начелно, по тачци 13-тој правила Министра Правде од 4. Фебруара 1874. год. Бр. 354. (Зб. XXVI. стр. 14) прописаних за извршење закона од 24. Децембра 1873. Према томе саслушање дужника о избору имања, неопходни је први услов рада по извршењима у опште.

Но сагласно §. 320. грађ. зак. по коме поверитељ има право да се наплати из своје залоге, замену имања, које би се имало изложити продаји у колико би такву замену дужник истакао, треба дозволити само тада, кад је извесно да дужник има још свога имања у толикој количини, да може залећи за наплату односног дуга, па је оно још и у таквом стању, да се без сметња и одуговлачења може одмах узети у попис за извршење осуде“.

Саопштио

Жив. С. Ивковић.

ПРАВОВАСТУПНИЧКИ ИСПИТ

У понедељак 2. тек. мес. полагао је правоваступнички испит г. Миливоје Д. Нинковић, бив. судија ваљевског првостепеног суда. Испитни одбор био је овако састављен:

ПРЕДСЕДНИК:

Г. Арон Нинчић, судија Касационог Суда.

*) „Ако би земљоделец више од пет плугова земље имао, остаје њему да одреди, која ће му се земља продати“

ЧЛАНОВИ :

- Г. Гргур Миловановић, професор Велике Школе,
 Г. Д-р. Драгутин Мијушковић, професор Велике Школе,
 Г. Лазар Поповић, судија Касационог Суда, и
 Г. Драгутин Гођевац, правозаступник.

ПОСЛОВОЂА :

- Г. Милен Стевановић, писар министарства Правде.

ЧИТАЛИ СУ :

Г. Драгутин Гођевац, из трговачког и меничног права са законима, из закона о заштити трговачких жигова и модела и закона рударског;

Г. Д-р. Драгутин Мијушковић, из грађанског права са законима, који с њим у вези стоје;

Г. Лазар Поповић, из теорије крив. суд. поступка са законом, и зак. о Главној Контроли;

Г. Гргур Миловановић, из кривичног права, кривичног законика, закона о штампи и закона о пороти и

Г. Арон Нинчић, из грађ. суд. поступка, из закона о стецајном поступку и правила неспорних дела.

Писмени задатак, који је био из области кривичног права и закона о штампи, и који је дао г. Гргур Миловановић, са одговором гласи:

„Љубомир Станић, земљоделац из К. окр. подунавског, оптужен је и узет под суд за ова дела :

1. Што је претњом опасном, са револвером у руци, спречио среског писара, да му у попис узме и на продају коња одведе зарад извршења *извршине* пресуде окр. суда, по којој је за извесну штампарску кривицу осуђен био на 120 динара.

Љубомир је то све признао; али се правда, да је то дело учинио за то, што је хтео *да досуђену казну новчану замени за теором*, на шта је, вели, имао *по закону право*, — но да га писар није хтео чути ни протоколарно саслушати, наводећи, да је то већ доцкан, пошто је пресуду већ и Касациони Суд одобрио.

Одбрану и наводе осуђенога писар је у свему потврдио, а из акта те кривице види се, да је осуђени у молби наводио, да је „овака пресуда противна изречном законском наређењу“, — па је и опет одобрио Касациони Суд.

2. Што је једне ноћи, кад је олуја с кишом беснела, између 15. и 16. Јула 1897. гол., сузрев на друму *Иллику жену Н. Н. из Н. домамио* у њеној невољи од непогоде као на скло-

ниште и преноћиште у своју зграду на трлу своме, па је по вечери, коју је из оближње механе донео, *два пут силовао*, и то један пут одмах по вечери пошто јој је претходно руке тканицама својим везати морао, а други пут за тим после неколико сахати (не везујући јој руке), кад се пред свануће од некуда вратио згради, *коју је био при поласку закључао*, како Илинка побегла не би, којом је *приликом по врату и лицу знатно изгребан био*.

Тако је Илинка и код полициске власти и код суда показала, — и на то се заклела.

Окривљени Љубомир ништа од свега тога није признао, наводећи да Илинку нити познаје нити јој је ма кад и ма шта учинио.

Сведоџбом лекарском, као у неколико и увиђајем полициске власти, тврди се, да има знакова насилја на Илинци и трага на рукама њеним од везивања, а да има и греботина и по челу и врату Љубомирову. Способан сведок Тома Н. из Н. казао је, па и клетвом потврдио, да је од прилике у оно доба првог силовања оне ноћи, пролазећи близу поред трла и зграде Љубомирове, видео светлост у згради и чуо глас женски, но да је држао тада да се жена Љубомирова нешто наљутила и викала; а два друга способна сведока: С. Н. и Т. П. из Н. под заклетвом показали су, и код полициске власти и код суда, да је те ноћи донета Љубомир из механе Н. Н. за вечеру вина, хлеба и печења јагњећег па и свећу једну однео, — а на питање њихово, што ђему тако „господска вечера“, да им је одговорно, да има госта неког, цмокнувши устима, којима је шаку зарад пољупца принео био.

Из акта се види, да је окривљени сва три сведока као душмане огласио и да за то лажу, — а за греботине одговорио, да су неке случајне а за неке и да незна од куда су.

Окривљенога је и његова жена Перка у 20. години код суда тужила, па и на *претресу* при тужби остала, *за браколомство према њој учињено* и тражила да се и за то дело казни, наводећи да је за то и полициској власти тужбу подносила, али да је полиција одбила, *што за тужбу није имала дозволу од окривљенога као свога мужа*. Навод Перкин види се из акта полициске власти, пред којом је окривљени донета казао, да не одобрава тужбу, коју његова жена противу њега подиже. Ни на претресу није жени ту тужбу одобрио.

А и муж Илинкин, Н. Н., подговорен и научен од некога, тражио је на претресу да се окривљени осуди не само за учи-

њена силовања на законску казну и на плаћање тражених трошкова и накнаде за претрпљене болове, него још и за *злоставу*, коју је Илинка услед силовања и везивања претрпела а и за *лишење слободе*, што је Илинку по извршењу првог силовања неколико часова у закључаној згради држао, па и за *браколомство*, које је окривљени према његовој жени (Илинци) вршећи силовање учинио.

Државни тужилац усвојио је у главном тужбу *Перкину* а и мужа Илинкина ... на претресу. —

Нека кандидат *према доказима и на основу законских прописа* пресуду изрекне, из које ће се видети како основи и разлози за која дела туженога осуђује и на коју казну, а за која не осуђује и за што, тако и то: да ли и каквог стицаја ту има, а нарочито како сматра она два силовања (т. ј. да ли је то стицај или друго нешто) а како опет онај навод мужа Илинкина за *злоставу*?“

I.

„Постоји дело противстајања власти, које је казнимо по §. 93. крив. законика.

Да је оптужени Љубомир ово дело учинио, стоји као доказ противу њега његово признање §. 225. крив. поступка.

Одбрана Љубомирова да је исто учинио за то, што је хтео новчану казну заменити затвором, које му право даје члан 37. закона о штампи, не може му користити да се од казне ослободи, али како заиста постоји погрешка суда што у пресуди није означено колика ће казна у затвору бити, ако се новчане не може извршити из $\frac{1}{3}$ његовог имања, може му служити само за олакшицу кривине по првом одељку §. 104. д. кр. зак., јер је дужност била извршиоца пресуде да тражи исправку пресуде, кад се види да је очигледна погрешка према члану 37. закона о штампи. —

Па како оптужени има, поред горње олакшице, још и олакшицу из тач. 7. §. 59. крив. зак., то му се казна има одмерити још и у погледу §. 62. крив. законика.

II.

Према исказу силоване Илинке под заклетвом, лекарској сведоци, која тврди, да има трагова од злоставе на Илинци, а и на оптуженоме Љубомиру, постоји дело силовања, које се казни по §. 191. кривичног законика.

Постоји и дело браколомства између Љубомира и његове жене, које се казни по §. 199. крив. зак., јер је оптужени Љубомир вршио блуд у својој кући, без обзира на то што он не одобрава тужбу женину, јер овде није никакав правни посао предузет од његове жене, већ је ствар кривичне природе, и жена баш овом тужбом заштићава своје право од свог неверног мужа.

Али како је оптужени Љубомир овим силовањем уједно извршио и браколомство, то је овде идеални хетерогени стицај, јер се једном радњом врше два дела из разних законских прописа, те с тога ће се овде казна одмерити само по §. 191. као већем делу у вези са §. 68. кривичног законика,

То, што је Љубомир извршио два пута обљубу над Илинком, и то први пут свезаном а после и онако, није стицај већ продужено дело, јер се види, да је он, услед једне решености, оба пута учинио обљубу, јер је био затворио врата да Илинка не би побегла док се он не врати, са тога овде има места примени §. 70. крив. зак.

Не постоји дело браколомства насрам Илинкиног мужа Н. Н., јер Илинка није својевољно извршила прељубу са оптуженим Љубомиром, већ је то учинила услед насиља и принуде од стране оптуженог Љубомира.

Што се тиче злоставе, извршене над Илинком од стране оптуженог Љубомира, и ако она постоји, ипак се казна за њу не може самостално одредити, јер се иста апсорбује у казну за силовање као теже дело.

Да је оптужени Љубомир извршио дела под II., за која сам нашао да постоје, стоји као доказ противу њега:

1. Основ подозрења из тач. 5. §. 121. крив. поступка.

2. Што је по исказу заклетих сведока Н. Н. одмах пред само дело изјашњавао се приликом спремања вечере, да ће имати нешто за љубљ..., као и што је, по исказу сведока Н., у време вршења дела заиста горела свећа у његовој соби, као и према свима осталим приликама које су ово дело пратиле, мора се са разлогом узети да овде постоји и основ из тач. 7. §. 121. крив. поступка и

3. Овде је утврђен и основ подозрења из тач. 9. §. 121. крив. пост., јер су на њему нађене огреботине, за које нападнута тврди, да му их је нанела приликом силовања.

Према овоме, противу оптуженог Љубомира има довољно доказа према §. 237. крив. пост.

Оптужени се Љубомир налази и у стицају односно дела под I и II (противстајања власти и силовања) §. 69. крив. зак.

Одговоран је за накнаду претрињених болова и страха Илинци, према §. 800. грађ. зак.

Према свему изложеном, а у погледу и на §. 296. крив. поступка, гласила би

ПРЕСУДА:

Да се оптужени Љубомир за оба дела, т. ј. противстајање власти и силовање (са браколомством), казни са дванаест година робије у тешком окову.

Да накнади Илинци штету за претрињене болове и да плати све остале трошкове“.

Кандидат је испит добро положио.

Испит је трајао од 8 часова пре подне до 1 и по сахат по подне.

М. С.

В Е С Н И К

Министар Правде *г. Коста Н. Христић*, обишао је изненада 7. ов. мес. у јутру Првостепени Суд за вар. Београд. Министар је прегледао сва одељења судска, разговарао са особљем судским и уверио се о брзом вршењу послова, на чему је председнику изјавио своје потпуно задовољство.

* * *

Промене у судској струци.*) У *Касационом Суду* постављен је за судију *г. Светозар Јањић*, досадањи начелник Министарства Правде, а судија *г. Павле Ђ. Јанковић* стављен је у стање покоја, — оба вис. краљ. указом од 16. Јануара.

У *Београдско-трговачком суду* постављен је за секретара II. класе *г. Михаило А. Стефановић*, секретар првостепеног врањског суда, на место досадањег секретара *г. Чедомиља Ј. Андоновића*, коме је уважена оставка и који је, као питомец Њег. Велич. Краља, отишао у Париз, да се усаврши у правним наукама. За писара I. класе постављен је *г. Д-р. Цвекко Барловић*, писар министарства иностраних дела, на место *г. Косте Тимо-*

*) Завстало из прошлог броја.

Ђујевића, који је из трговачког суда премештен у реч. министарство.

У Ваљевском првостепеном суду постављени су за судије г. *Велимир Абдулић*, судија лесковачког суда и г. *Сава Г. Миловановић*, бив. судија.

У Врањском првостепеном суду постављен је за секретара П. кл. г. *Тома Микић*, писар I. кл. истог суда.

У Лесковачком првостепеном суду постављени су за судије г. *Милан Р. Поповић*, судија ваљевскога, и г. *Атанасије Димитријевић*, судија прокупачког првостепеног суда.

У Прокупачком првостепеном суду постављен је за судију г. *Љубомир Д. Јовановић*, судија ваљевског првостепеног суда.

За рачуновође судске постављени су: при првостепеном суду за град Београд г. *Љубомир Радосављевић*, рачуновођа крагујевачког првостепеног суда; г. *Драгомир Милојевић*, практикант крагујевачког првостепеног суда за ванредног писара III. класе истог суда, а да врши дужност рачуновође; г. *Матеја Матић*, помоћник благајнички III. класе округа моравског, при ђупријском првостепеном суду.

* * *

Београдски казнени завод. На предлог Министра Правде, постављен је указом од 25. Јануара за лекара заводског г. *Д-р. Селимир Борђевић*.

* * *

Нови правозаступници. При лесковачком првостепеном суду постављени су за јавне правозаступнике г. *Коста Јанковић*, бив. срески начелник и пређе правозаступник, као и г. *Сисаоје Р. Вуксановић*, бив. судски секретар, који је положио правозаступнички испит. — Г. *Павле Д. Маринковић*, бив. отправник послова у Атинама, постављен је за правозаступника за вар. Београд, где је био и пре ступања у државну службу. — Г. *Властимир Ст. Максимовић*, јавни правозаступник, до сада при пожаревачком првостепеном суду, премештен је по својој молби код ђупријског првостепеног суда. — Г. *Павле М. Петровић*, судија првостепеног суда у пензији, који има услове §§. 3. и 4. закона о правозаступницима, постављен је за јавног правозаступника при пожаревачком првостепеном суду. — Г. *Таса Николајевић*, судија Касационога Суда у пензији, који такође има потребне услове за јавног правозаступника, постављен је за адвоката при крагујевачком првостепеном суду. — Г. *Димитрије Карић*, председник

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

првостепеног суда у пензији, који има услове §§. 3. и 4. закона о правозаступницима, постављен је за адвоката при ужичком првостепеном суду. — Г. *Миливоје Д. Нишковић*, бив. судија првостепеног суда, чији испит доносимо у овом броју, постављен је за јавног правозаступника при ваљевском првостепеном суду. — Г. *Ђорђе Карајовановић*, кмет општине београдске у оставци и пређе адвокат, постављен је за јавног правозаступника за град Београд.

* * *

Војно-судска струка. На предлог Министра Војног Краљевским указом од 6. ов. мес. постављен је г. *Никола Вуцелић*, јавни правозаступник при јагодинском првостепеном суду, за војно-судског капетана II. класе.

ПОЗИВ НА ПРЕПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

Од нове године ступио је „Бранич“ у своју пету годину.

Прихватање нашег органа од стране српских правника и одзив, који је „Бранич“ нашао у сурадничтву наших одличних стручњака, јасан су доказ, да је покретање правничког листа била прека потреба. Одржање и проширење листа данас је не само потреба, која се сваким даном све јасније показује, него је и задаћа, за коју је заложена и част нашег удружења и част свију правника Срба. Зато с правом апелујемо на потпору свију правника српских, и оних у нашој ужој отачбини, као и оних ван граница Србије.

Правозаступници наши нарочито су дужни, да одрже свој орган и да њиме као представником српске правничке журналистике, уздигну и свој ред. Ми нашим колегама обраћамо нарочиту пажњу на ову обвезу, коју имају према своме органу, а другове своје по позиву, ван Србије, молимо, да у тежњи нашој на ширењу српске правне науке буду с нами солидарни.

Овом приликом позивамо *све наше другове у Србији*, који до сада то учинили нису, да се одмах упишу за редовне чланове правозаступничког удружења. Годишњи улог за редовне чланове износи 24 динара.

Ми позивамо и молимо *све остале правнике у Србији*, да се упишу за ванредне чланове удружења, а годишњи је улог 12 динара.

Сви *адвокати и правници ван Србије* могу бити чланови удружења и ми их најусрдније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесилатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излазиће 1. и 16. сваког месеца, у свескама од 2 до 2¹/₂ табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:	Ван Србије:
На годину 15 дин.	Годишње . . . 20 фр. или круна
„ пола године 8 „	Полугодишње 10 „ „ „
„ четврт године 5 „	

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају, у појединим местима, друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, може се најподесније шиљати упутницом.

Београд 16. Јануара 1897.

О Д Б О Р

Удружења јавних правозаступника у Србији.